

ACC. N:R M. 16322 : 1-8.

Landskap: Öland Upptecknare: Gustaf Ad. Johansson, Mörby-
länja
Härad: Mgutsrum Berättare: " " "
Socken: Resmo Berättarens yrke: journalist
Uppteckningsår: 1960; inl. 1963 Född år 1897 i Resmo

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Butikshandel på landsbygden. s. 1-8.
(även om gårdshandlare)

LUF 95

Skriv endast på denna sida.

M. 16322 : 1.

Landskap: Öland
Härad: Algotstrums
Resmo
Socken:
Uppteckningsår: 1960
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

Berättare: Gustav Ad. Johansson / Gaj/
Berättarens yrke: Journalist
Berättarens adress: Blomgården, Resmo, Mörbylånga
Född år 1897 i Resmo

När de första fasta butikerna började sin verksamhet inom Resmo socken kan ej exakt angivas. Min framlidne fader, murarmäst. Anders Th. Johansson 1858/
född i Mysinge, Resmo, berättade dock att det i hans barndom på 1860-talet ännu icke fanns någon handelsbod i vanlig ordning, de kom först några år senare och de första lanthandelsaffärerna torde ha tillkommit först på 1870-talet.

Det fanns i hans barndom, berättade han, en del personer i bygden, kvinnor, som från affärshuset i Kalmar hentog småpartier av varor och utsålde med några öres förtjänst på varje sak. -et var i huvudsak, karameller, russin, "kaksocker" / socker i skivør/ bröstsocker, rök och ~~ka~~ tuggtobak samt snus, svaveltädstickor, sy-och virkesnålar och garner. Även hölls kanske ett litet lager av "grannlåter och glitter". Det hände även att dessa affärsgummor gick omkring i gårdar och stugor och försålde av sitt lilla lager.

22/2-68

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

M. 16322: 2.

Del 2.
Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algutsrum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960 Född år 1897 i Resmo
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

Judiska gårdfarihandlare gick vid denna tid ofta omkring och deras lager bestod mest krim-krams samt schaletter och schalar av siden och silke. Ölandskvinnornas hårflätor voro av dem mycket begärliga och de tillbytte sig dessa, kvinnornas vackraste prydnader, mot någon silkesduk eller schalet. Många kvinnor vägrade dock att offra sina hårflätor till den härom envise juden och det sades att det skulle vara otur att på så sätt offra sitt hår. Agarinnan skulle drabbas både av skabb och allt annat ont om hon snöd vinnings skull offrade detsamma. I regel var det blott pigor och fattiga kvinnor som för att få en färggrann siden eller silkes-sak lät juden klippa av deras tjocka och vackra hårfläta. Min mor, Amanda Johansson som var 1855 i Risinge by, grannförsamlingen Mörbylånga, berättade att judarna var alldeles tokiga efter hennes svarta hårflätor och bjöd både brosch, schalet och schal i byte, men hon tackade nej.

del 3,

M. 16322:3.

Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algotstrum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960 Född år 1897 i Resmo
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

Juderna kunde även komma illa ut. I Resmo går en sägen att en jude som var på väg från Resmo till Mörbylånga skulle ha blivit mördad och rånad i den ekskog som för några år sedan kulltogs på Gyngeägorna i Resmo. Händelsen torde ha skett på 1850-talet och den för dådet utpekade bonden ansågs ha fått sin rikedom genom detta mord. Platsen där juden skulle ha mördats blev senare en "spökplats" där man "såg" hundar "med eld i munnen" och alla övriga trevliga spöktyper. - En jude kom en afton till en bonde och bad om nattlogi och detta villförs även. Bonden, som var en stor spjuver och kände till judarnas ovilja mot fläsk, ledsage juden till svinhuset där han låste in juden för natten hos grisarna. Juden svor och bad om att bli utsläppt från de förbannade djuren men fick stanna kvar tills morgonen kom.

M. 16322: 4.

del 4.
Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algotsum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960 Född år 1897 i Resmo
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

Västgötaknallar drev även omfattande gårdfarihandlaraffärer. De sålde i huvudsak endast tyger. En del knallar bar sitt lager i stora säckar på ryggen under det att en del körde med hästskjuts, antingen eget eller lejt ök. Knallarna voro mycket välkomna affärsmän och hade sina bestämda natt-kvarter i byarna. Från och med sekelskiftet upphörde såväl gårdfarihandeln av såväl judar som knallar. En del knallar köpte gårdar och blev bofasta på Öland, en av dessa var ~~skxxx~~ fadern till innehavarna av den nu under många år bedrivna handelsfirman Bröderna Anderzén Kalmar. Fadern innehade lantbruk i byn Aleva, Resmo.

De första fasta handelsboderna anlades i Resmo kyrkoby. En gammal ramsa i Resmo säger: I Resmo där bodde tre handlare, Krallpytt, Bussig och Hutta-ve.

del 5.

M. 16322:5.

Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algetsrum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960 Född år 1897 i Resmo

Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

Vad Resmo socken och församling beträffar tillkom väl den första verkliga lanthandlen/
~~varthandeln~~ på 1880-talet då en bondson från byn Resmo efter en genomgången handelskurs i Göteborg startade den affär som förde allt som då var vanligt för en lanthandel att hålla i lager. Mans namn var Nils Fredrick Andersson och affären var belägen vid det vägskäl där alvarvägen från Stenåsa gick ut på Stora landsvägen vid "Gynge malm" i Resmo. Omkring mitten av tjugotalet övertogs affären av sonen Bror Wallentin och det var även han som år 1911 startade en minneralvattenfabrik vid den av Carl von Linné i sin "Öländska resa 1741" omnämnda gamla offerkällan, öns vackraste, som dock numera är tillfullt vandaliserad. Minneralvattenfabriken, som efter Wallentins bortgång, haft skilda ägare, är nu borta. Fredrick Andersson avled i början av 1930-talet och den gamla affären äges nu av Bror Wallentins efterlemnade maka, fru Märta Wallentin. Den gamla affärslokalen som även var bostadshus revs vid

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan

M. 16322: 6.

Del 6.

Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algetsrum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960. Född år 1897 i Resmo
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

vid tiden av ¹⁹²⁰1950-talet och den nya affären står kvar på samma tomt. " Gamle patron" Andersson ansågs vid den tiden som "ankänd" en lärd man efter som han både kunde skriva och räkna och t.o.m. hålla bœutredningar. Andersson kunde även bokföringens mysterier. I kladden, som låg på en skrivpulp i affären" fanns alla krediter antecknade och innan nya krediter lemnades synade han noga denna kladd. Skulderna fick icke packas upp i taket. Under en tid hade han även försäljning av " starka drycker" öl och vin. Gamla "madam Arvidsson" skötte kundtjänsten vid vinfatet i ett uthus intill affären. rrestelsen blev för stark för fm " Madam Andersson" och så en dag tog hon själv för många "styrkare" med påföljd att när patron Andersson kom ut och kallade in till middag låg madamen i drömmernas värld omgiven av en sjö av portvin .i

Del 7.

M. 16322:7.

Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algotstrum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960 Född år 1897 i Resmo
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

I byn Kleva, Resmo hade redan på 1860-talet öppnats en liten affär den innehades senare något år av en svensk-amerikan Samuel Jönsson / "ammel Jönsson". Över affärens ingång stod en av honom själv textad adress "Malaren Samuel Jönsson". Han avled i Resmo by 1915. Klevaaffären hade sedan flera ägare bl.a. av en av knallesläkten Anderzén, en J.A. Danielsson, grundaren av den numera stora järnhandelsaffären i Mörbylånga John O. Petersson. Även han ur tiden sedan ett tjugotal år tillbaka. Affärens siste innehavare var var fru Amanda Nilsson "Manda på kröken" / affären någ nämligen vid en krokig väggkorsning/. Det var denna Amanda Nilsson som en natt i början av 1930-talet blev överfullen och nära på ihälslagen av dens.k. numera avlidne Vallentuna-mördaren. Han blev anhållen här efter detta överfall varvid hans skyldighet till mordet på sin förra matmoder i Vallentuna blev uppklarat. I byn Mysinge i Resmo fanns Karl Jaenssons affär, som drevs i

Del 8,

M. 16322: 8.

Landskap: Öland Berättare: Gustav Ad. Johansson
Härad: Algutsrum Berättarens yrke: journalist
Socken: Resmo Berättarens adress: Mörbylånga
Uppteckningsår: 1960 Född år 1897 i Resmo
Upptecknare: Gustav Ad. Johansson

mindre skala och kom en kund och ville köpa ett "så stort" parti som 10 lit. fotogen blev svaret: " Vill du ha så mycket så får du gå till Fredrick i Resmo " Jaenssons tog själv icke hem större partier än en 25 lit. fotogen ,10 kg. kaffe, ett par stora " sockertoppar" etc. Jaensson var född bondson från Lilla Frö i Resmo och seglade som ung " på värmen" och berättad ofta att han varit i " Bonnes Aires" . Jaensson och hans maka är nu borta sedan över fyrtio år och affären nedlagd sedan denna tid. Jaensson förde kladd på griffeltavla och krediten fick ej överstiga en vecka. Makan och dottern Alma bjöd i regel varje kund på kaffe. hos kollegan Fredrick Andersse i Resmo bjöds kunderna på brännvin och en cigarr. Prästen, folkskoll. och en och annan rik bonde bjöds dock på konjak och Havanna cigarr under det övriga fick hålla till godo med en sådan av den billigare sorten 5-öres. " Gröna nöden"

Ifyll ovanstående uppgifter! Skriv uppteckningen endast på den linjerade sidan